

Čezmejne storitve na enotnem trgu so pomemben prispevek k ekonomski in socialni koheziji

Študija

Povzetek

Evropski enotni trg nedvomno prispeva k večji dobrobiti in blaginji v vsej Evropi z zagotavljanjem prostega pretoka blaga, kapitala, storitev in dela med državami članicami. Ta študija se osredotoča na zadnja dva vidika, zlasti opravljanje čezmejnih storitev. Čezmejne storitve pogosto vključujejo posameznika, ki osebno prečka mejo med državama članicama. Takšne storitve se lahko opravljajo s kratkim potovanjem ali napotitvijo delavcev za daljši čas. Začasno napotitev delavcev v tujino zaradi opravljanja storitev urejata direktivi Evropske unije. Pravila so namenjena določitvi jasnega okvira za zagotavljanje poštene konkurence in spoštovanja pravic napotenih delavcev, tako da lahko podjetja in delavci v celoti izkoristijo priložnosti notranjega trga. Prestroga ureditev pa bi lahko dejansko delovala kot ovira na trgu za podjetja z nižjo produktivnostjo dela.

Da bi pokazali možne učinke prekomernega zakonskega urejanja evropskega trga storitev, je cilj te študije količinsko opredeliti vrednost čezmejnih storitev za ekonomsko in socialno kohezijo v Evropi.

Leta 2014 je približno **10,9 milijona delovnih mest** v Evropski uniji temeljilo na izvozu čezmejnih storitev v druge države članice Unije. Od leta 2000 se je skupno število zaposlenih, ki so odvisni od čezmejnih storitev, skoraj podvojilo. Medtem ko se je skupna zaposlenost v EU povečala za 5,5 %, se je zaposlenost, odvisna od čezmejnih storitev, povečala za 94 % in **očitno podpira rast zaposlovanja v EU**.

Čeprav so manjše evropske države in države članice v srednji in vzhodni Evropi – glede na svojo celotno delovno silo – bolj dejavne na trgu čezmejnih storitev, se večina delovnih mest, odvisnih od čezmejnih storitev, pravzaprav nahaja v državah EU-15. V navedenih državah je 74 % čezmejnih delovnih mest, pri čemer je v Združenem kraljestvu, Nemčiji in Franciji število zaposlenih na delovnih mestih, ki temeljijo na čezmejnih storitvah, največje. Ta ugotovitev je skladna s preteklimi raziskavami o čezmejnih storitvah, ki temeljijo na številu prenosnih dokumentov A1. Več kot 38 % napotitev delavcev, ki so registrirani tu, se opravi iz ene države članice z visokimi plačami v drugo. Ta dva rezultata kažeta, da je izvoz čezmejnih storitev **pomemben gospodarski dejavnik v vseh državah članicah**. Skupno je zaradi enotnega trga storitev v EU največ pridobilo Združeno kraljestvo. Zaradi brexita bi bilo lahko ogroženih 1,7 milijona delovnih mest v Združenem kraljestvu, ki temeljijo na čezmejnih storitvah.

Čeprav so se čezmejne storitve pogosto povezovale z delovno intenzivnimi nalogami, je študija pokazala, da se je **število delovnih mest v znanjsko intenzivnih storitvenih sektorjih**, odvisnih od izvoza čezmejnih storitev, **povečalo skoraj za toliko kot delovno intenzivne naloge**. Število delovnih mest v znanjsko intenzivnih storitvenih sektorjih, ki so odvisna od čezmejnih storitev, se je od leta 2000 povečalo za 77 %. Približno 4,2 % delovnih mest v znanjsko intenzivnih storitvenih sektorjih v EU-28 je odvisnih od izvoza čezmejnih storitev. Od izvoza čezmejnih storitev je najbolj odvisen gospodarski sektor opravljanja strokovnih, znanstvenih in tehničnih storitev. Približno 13,6 % delovnih mest v tem sektorju v EU-28 je odvisnih od izvoza čezmejnih storitev. To pomeni, da čezmejne storitve niso omejene na delovno intenzivna delovna mesta. Zelo pomembne so tudi za znanjsko intenzivna delovna mesta v sektorjih z visokimi plačami.

V zvezi z gospodarsko blaginjo in rastjo zaposlovanja je študija pokazala **jasno pozitivno povezanost med čezmejnimi storitvami ter gospodarsko rastjo in rastjo zaposlovanja**. Države z večjim deležem čezmejnih storitev so zabeležile veliko večjo rast zaposlovanja in BDP kot države, ki so bile manj vključene na trg čezmejnih storitev. Rast zaposlovanja je še posebej tesno povezana z deležem delovnih mest, ki so odvisna od čezmejnih storitev, v gospodarstvu. Če država poveča delež zaposlenih v čezmejnih storitvah za 1 %, je pričakovati, da se bo njena skupna zaposlenost povečala za 0,013 %.

Pozitivni učinek čezmejnih storitev je opazen **v celotnem gospodarstvu, pa tudi v znanjsko intenzivnih storitvenih sektorjih**. Države z večjim deležem znanjsko intenzivnih delovnih mest, ki so odvisna od izvoza storitev čez mejo, so zabeležile večjo rast zaposlovanja v znanjsko intenzivnem storitvenem sektorju kot druge.

Statistična analiza je nadalje pokazala pozitivno povezanost med deležem čezmejnih storitev in gospodarsko rastjo v gospodarstvu. Z zmanjšanjem deleža čezmejnih storitev za 1 % bi se lahko skupni BDP v EU-28 zmanjšal za približno 8 milijard EUR. Ta učinek pa temelji na domnevi, da bi lahko delovna mesta, odvisna od čezmejnih storitev, nadomestili z nacionalnim povpraševanjem po delavcih, ki trenutno delajo v sektorjih izvoza storitev, tako da bi skupna zaposlenost ostala enaka. Ker je od izvoza čezmejnih storitev skupaj odvisnih 10,9 milijona zaposlenih, bi bili ekonomski učinki strožjega regulativnega okvira na izvoz čezmejnih storitev verjetno znatno večji. Leta 2014 je skupna **dodana vrednost, odvisna od izvoza čezmejnih storitev, v EU-28 znašala približno 625 milijard EUR**.

Ker je pozitiven učinek čezmejnih storitev razviden, tudi če zaposlenost ostane nespremenjena, je mogoče domnevati, da delovna mesta v sektorjih, ki izvažajo storitve čez mejo, močnejše pozitivno vplivajo na nacionalni BDP kot povprečno delovno mesto v skupnem gospodarstvu.

V raziskavi je bila ugotovljena tudi **pozitivna povezanost med deležem čezmejnih storitev in kazalniki socialne kohezije**. Države z večjim deležem čezmejnih storitev imajo v povprečju nižji delež ljudi, ki jim grozita revščina in socialna izključenost. Tudi povprečna ocena sreče in zadovoljstva z življenjem je pozitivno povezana z deležem delovnih mest, ki so odvisna od izvoza čezmejnih storitev. Zdi se torej, da se z večjim deležem zaposlitev, ki so odvisne od čezmejnih storitev, **poveča sreča povprečne delovno aktivne osebe**.

Učinki deleža zaposlitev, odvisnih od čezmejnih storitev, na socialno kohezijo so statistično pomembni, vendar razmeroma majhni v absolutnih številkah. Z enoodstotnim povečanjem deleža čezmejnih storitev se „indeks zadovoljstva“ na lestvici od 1 do 4 poveča za 0,0086 točke. Kot kažejo pretekli rezultati, pa so čezmejne storitve pomembno gonilo skupne rasti zaposlovanja, zato je treba pri ocenjevanju vrednosti čezmejnih storitev za socialno kohezijo upoštevati pozitivne učinke ustvarjanja delovnih mest in varnosti zaposlitve.

Posledično je bila ugotovljena jasna pozitivna povezanost med izvozom čezmejnih storitev ter socialno kohezijo, gospodarsko rastjo in zlasti rastjo zaposlovanja. Uvajanje čezmejnih vrednostnih verig v storitvene panoge je torej mogoče opisati kot **pomembno gonilo evropskega gospodarstva**.

Uskladitev dobrih življenjskih pogojev v EU je pomemben dejavnik za družbo v Uniji. Da bi podprli ta cilj, je treba evropski enotni trg za storitve zasnovati tako, da razlike med posameznimi državami ne bodo prevelike. Prestroga ureditev zmožnosti zagotavljanja čezmejnih storitev pa bi lahko imela nasprotni učinek na usklajevanje življenjskih pogojev v državah članicah, saj bi omejila gospodarsko rast in rast zaposlovanja.

Regulativni okvir mora delavcem na delovnih mestih, odvisnih od čezmejnih storitev, zagotavljati pravice in pogoje dela, vendar se je treba izogibati čezmernemu urejanju, ki bi resno ohromilo opravljanje čezmejnih storitev. Podatki, uporabljeni v tej študiji, kažejo, da so različni sektorji gospodarstva v različni meri odvisni od čezmejnih storitev, zato lahko pravila o izvozu storitev v EU različno vplivajo na gospodarske dejavnosti. Učinkovita ureditev čezmejnih storitev bi morala upoštevati te razlike. Enotni trg je lahko veliko učinkovitejši, če **se pravila uporabljajo samo za storitvene sektorje, ki jih je treba ustrezno urediti.**